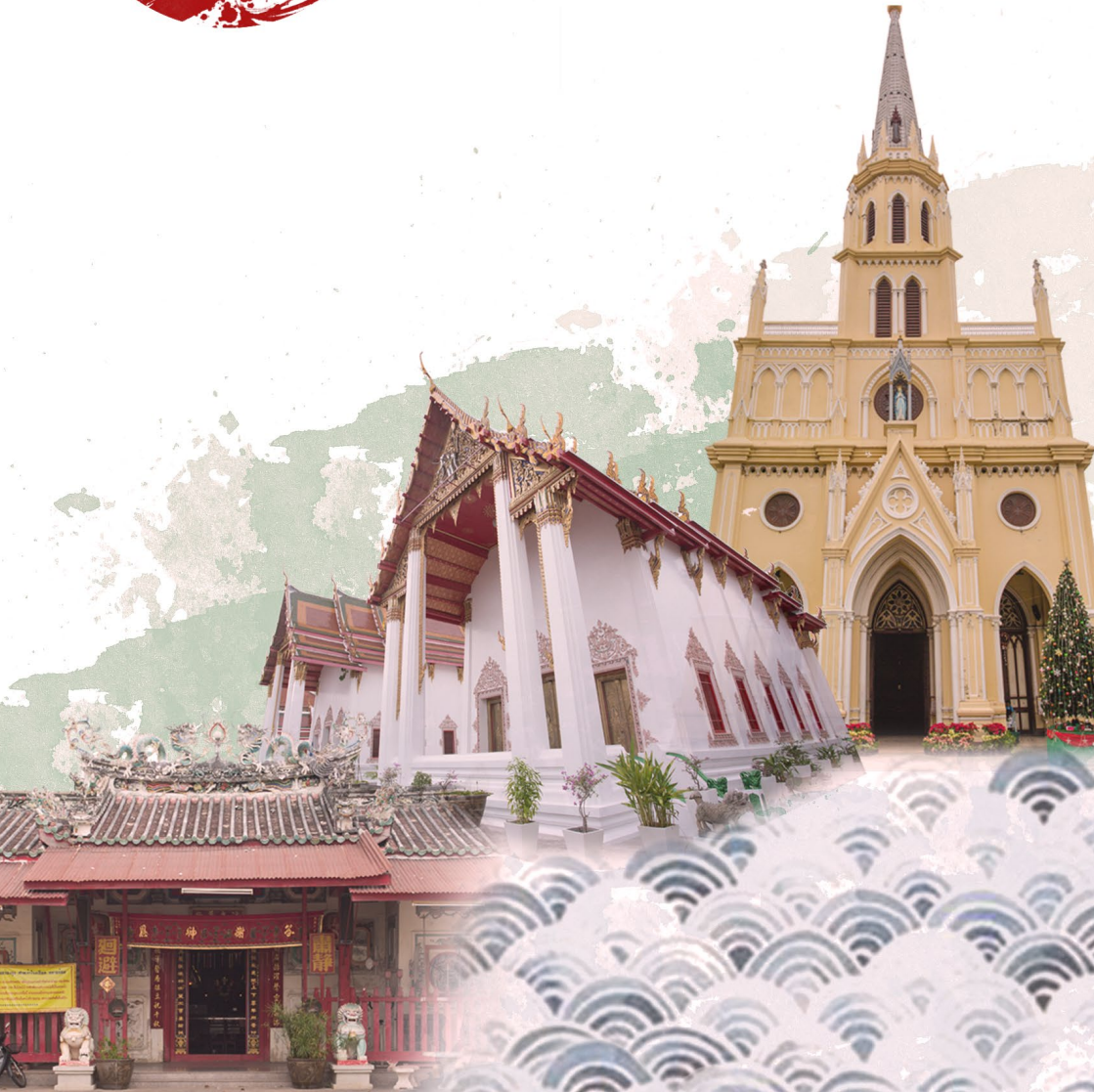

ตอน

เดินล่องท่องริมน้ำ

ที่มาและวัตถุประสงค์ของการจัดงาน

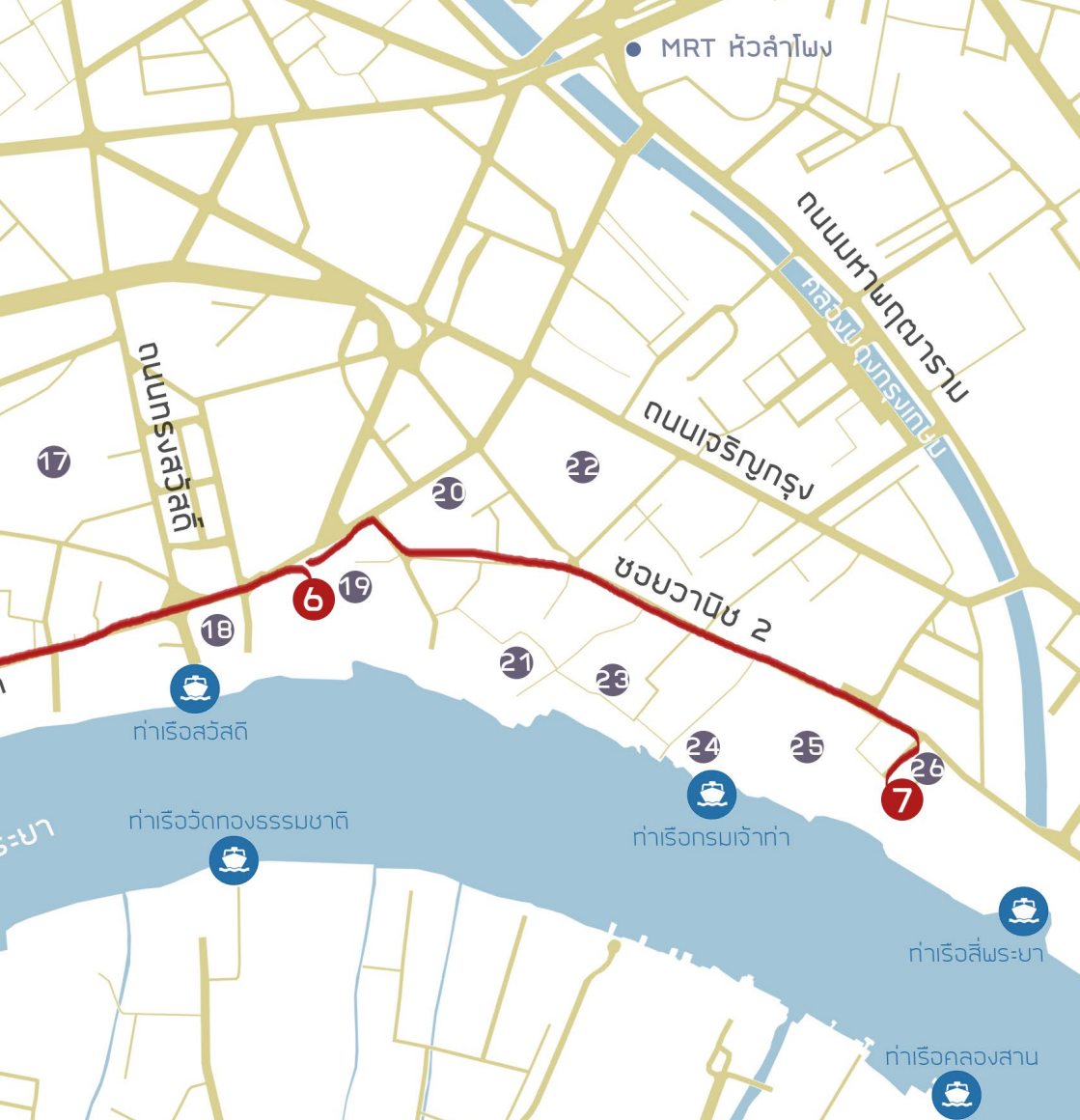
เขตสัมพันธวงศ์เป็นเขตที่มีขนาดพื้นที่เล็กที่สุดของกรุงเทพมหานครมีพื้นที่ประมาณ 1.4 ตารางกิโลเมตร แต่มีความหนาแน่นของธุรกิจการค้าทั้งการค้าปลีก และค้าส่งในระดับสูง รวมไปถึงมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ เช่น ศาสนสถาน สถาปัตยกรรม ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต ที่มีความหลากหลายแทรกตัวอยู่อย่างมากมายในย่านส่งผลให้ระบบการสัญจรภายในย่านมีความแออัดจากจำนวนของผู้ใช้พื้นที่ เช่น ประชาชนทั่วไป ผู้ค้า แรงงาน นักท่องเที่ยว และยานพาหนะที่ผ่านเข้ามาเป็นจำนวนมากในแต่ละวัน เป็นที่มาของปัญหาด้านมลพิษทางอากาศและการใช้พลังงานอย่างสิ้นเปลือง

เมื่อพิจารณาจากสภาพพื้นที่ของย่านไชน่าทาวน์ในเขตสัมพันธวงศ์จะพบว่าย่านนี้มีขนาดที่พอเหมาะแก่การเดินทางและมียอดถนนทางเดิน ตรอก ซอยอีกจำนวนมากที่เชื่อมกับถนนสายหลักแต่ยังไม่ถูกทำให้เกิดการใช้งานและไม่เป็นที่คุ้นเคยของคนทั่วไป ซึ่งถือเป็นทางเลือกในการสัญจรด้วยการเดินทั้งเพื่อหลีกเลี่ยงเส้นทางที่หนาแน่นของผู้คนในย่านการค้า หรือเลี่ยงทางสัญจรของรถยนต์ และยังเป็นการประหยัดเวลาในการเดินทางภายในย่านได้เป็นอย่างมาก ประกอบกับมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญต่างๆ ของย่านไชน่าทาวน์มักจะมีที่ตั้งอยู่ตามตรอกทางเดินซึ่งเชื่อมกันเป็นเครือข่ายการเดินทางในชีวิตประจำวันของคนในย่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริเวณของพื้นที่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาในเขตสัมพันธวงศ์ ซึ่งหากสามารถทำให้เส้นทางเหล่านี้สามารถปรากฏตัวได้อย่างชัดเจน ก็จะสามารถช่วยให้เกิดการเดินทางในพื้นที่ได้อย่างทั่วถึง เกิดทางเลือกในการเดินทางภายในย่านที่หลากหลาย ที่สามารถเชื่อมกับสถานที่ต่างๆ เพื่อการทำธุระและเป็นเส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของย่านได้อีกทางหนึ่ง

โครงการย่านจีนถิ่นบางกอกจึงได้ทำการสำรวจและจัดทำข้อมูลเส้นทางเดินในรูปแบบของแผนที่ที่ระบุเส้นทางเดินแนะนำและสถานที่น่าสนใจใกล้เคียง โดยเริ่มจากเส้นทางเดินท่องเที่ยวบริเวณพื้นที่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาในเขตสัมพันธวงศ์ และรณรงค์ให้เกิดการรับรู้ ใช้งานจริงด้วยการจัดกิจกรรมการเดินทางท่องเที่ยวย่านไชน่าทาวน์ภายใต้ชื่อกิจกรรม **“ทอดน่องท่องย่านจีน ตอน เดินล่องท่องริมน้ำ”** โดยคาดหวังให้เกิดการเดินทางที่สะดวกและได้ความรู้ ประหยัดเวลา ประหยัดพลังงานพร้อมกับการส่งเสริมสุขภาพสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของ สสส. ในเรื่องพื้นที่สุขภาวะที่เอื้อต่อกิจกรรมทางกาย การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีของสังคม รวมถึงการบริโภคอาหารที่ปลอดภัยได้ในอนาคต

สถานที่น่าสนใจ

1 วัดบพิตรพิมุขวรวิหาร	9 ถนนทรงวาด	18 ศาลเจ้าแม่ทับทิม
2 ตรอกยาจุน	10 ตรอกโรงโคม	19 วัดปฐมคงคาราขรรพวิหาร
3 โรงเกลือจีนหัวเข่ง	11 ศาลเจ้าเล่าปุ่นเต่ากง	20 ศาลเจ้าเซียงกง
4 โรงต้มปลาหู	12 โรงเรียนผยอชิง	21 ศาลเจ้าโจวซี้ซอก - บ้านเืองฮอกต่อง
5 วัดจักรวรรดิราชาวาสฯ	13 ตึกแถวสิบห้อง ตรอกมิตรชัยภูมิ	22 วัดอุภัยราชบำรุง
6 ย่านการค้าสมุนไพรมะลิ	14 ศาลเจ้าเซี่ยอึ้งกง	23 บ้านโชวเฮงไถ่
7 ท่าน้ำจักรวรรดิ	15 มัสยิดหลวงโกษาอิศหารา	24 ศาลเจ้าโรงเกือก
8 ตึกแถวหัวมุมถนนทรงวาด	16 ถนนวานิช 1 (ลำเพ็ง)	25 ธนาคารไทยพาณิชย์ สาขาตลาดน้อย
	17 วัดสัมพันธวงศารามวรวิหาร	26 วัดแม่พระลูกประคำ

สถานที่น่าสนใจ:

1. วัดบพิตรพิมุขวิหาร

วัดบพิตรพิมุขฯ เป็นวัดโบราณมีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา เดิมเรียกว่า วัดเชิงเลน หรือวัดตีนเลน เหตุที่เรียกเช่นนี้เพราะเดิมสภาพริมคลองโง่งออ่างทั้งสองฝั่งเป็นดินเลนในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก (รัชกาลที่ 1) สมเด็จพระเจ้าหลานเธอ เจ้าฟ้ากรมพระอนุรักษเทเวศร์ กรมพระราชวังบวรสถานพิมุข (วังหลัง) ได้ทรงบูรณปฏิสังขรณ์แล้วเสร็จเมื่อปี พ.ศ. 2328 และได้พระราชทานนามใหม่ว่า วัดบพิตรพิมุข สำหรับคำเรียกชื่อย่านวัดบพิตรพิมุขว่า “เชิงเลน” มีปรากฏอยู่ในนิราศสุพรรณของสุนทรภู่ แต่งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2384 ความว่า

“เชิงเลนเป็นตลาดสล้าง หลักเรือ
โง่งออ่างบ้างอดเกลือก เกลือกนกลุ่ม
หลักล่องช่องเล็กเหลือ ลำบาก ยากแฮ
ออกแม่น้ำย่ำกุ่ม ถี่ช่องสองยามฯ”

สะท้อนให้เห็นถึงย่านการค้าบริเวณปากคลองโง่งออ่างที่เต็มไปด้วยเรือขนถ่ายสินค้าแน่นขนัดเต็มลำคลอง สมัยก่อนด้านหน้าวัดบพิตรพิมุขคือด้านที่อยู่ติดริมคลองโง่งออ่างจนกระทั่งมีการตัดถนนจักรวรรดิและสร้างตึกแถวขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 ด้านหน้าวัดจึงเปลี่ยนมาเข้าทางถนนดังเช่นในปัจจุบัน อาคารโบราณสถานที่สำคัญภายในวัดบพิตรพิมุข มีดังนี้

พระอุโบสถ เป็นอาคารแบบประเพณีนิยม หลังคาซ้อนสองชั้น ประดับด้วยช่อฟ้า ใบระกา และหางหงส์ มีเสาพาไลทรงสี่เหลี่ยม ไม่ประดับบัวหัวเสาและไม่มีคันทวย ซึ่งเป็นงานสถาปัตยกรรมที่นิยมสร้างในสมัยรัชกาลที่ 3

พระวิหาร มีรูปแบบสถาปัตยกรรมเหมือนอย่างพระอุโบสถ ภายในประดิษฐานพระพุทธรูปปางมารวิชัย 6 องค์บนฐานชุกชีเดียวกัน สิ่งพิเศษที่น่าสนใจคือภาพจิตรกรรมบนบานประตูด้านในที่เขียนเป็นรูปฤๅษีตัดตน ซึ่งไม่พบในที่อื่นๆ

พลับพลารับเสด็จ เดิมตั้งอยู่ริมคลองโง่งออ่าง สร้างขึ้นเพื่อรับเสด็จรัชกาลที่ 5 เมื่อครั้งเสด็จมาบำเพ็ญพระราชกุศลพระราชทานผ้าพระกฐิน โดยเสด็จมาทางชลมารคจนถึงทำน้าวัดบพิตรพิมุข ปัจจุบันทางวัดได้ย้ายอาคารพลับพลามาอยู่ในวัดทางด้านทิศตะวันตกและปรับปรุงเป็นอาคาร 3 ชั้น ใช้เป็นห้องสมุดประชาชนวัดบพิตรพิมุข ■

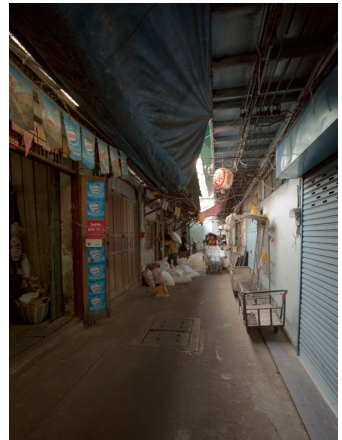

สถานที่น่าสนใจ:

2. ตรอกยาฉุน

เป็นตรอกที่เชื่อมจากสะพานหันเลียบไปตามคลองโอง่างจนถึงวัดบพิตรพิมุข แต่เดิมภายในตรอกเป็นแหล่งทำยาฉุน ส่วนใหญ่เป็นกิจการของชาวจีนแต้จิ๋ว โดยรับยาฉุนหรือใบยาสูบตากแห้งที่หันเป็นฝอยมาจากชาวจีนแคะในจังหวัดกาญจนบุรี และนำมามวนด้วยใบตองหรือกระดาษมวนเป็นยาสูบ ผู้ที่มวนยามักจะเป็นผู้หญิง เพราะต้องใช้ความประณีตในการมวน และแยกใบมวนหรือกระดาษมวนขายให้กับผู้ที่ต้องการซื้อไปมวนยาสูบเอง ซึ่งนอกจากยาฉุนแล้วที่นี่ยังจำหน่ายยาจัดสำหรับกินกับหมากด้วย

ก่อนปี พ.ศ. 2500 ในตรอกยาฉุนมีร้านขายยา 100-150 เจ้า ซึ่งส่วนใหญ่เป็นร้านขายส่งทั้งในประเทศและต่างประเทศ จนกระทั่งเกิดความนิยมในการสูบบุหรี่ที่ผลิตจากโรงงานเข้ามาแทนที่ ทำให้ยาฉุนลดความนิยมลง ร้านจำหน่ายยาฉุนที่เก่าแก่ภายในตรอกยาฉุน เช่น ร้านจิบฮั่วเซ็ง ปัจจุบันในตรอกยาฉุน นอกจากอาคารห้องแถวไม้ที่ตั้งอยู่เรียงรายภายในตรอกแล้ว ยังมีอาคารตึกเก่าแก่ที่สร้างแบบสถาปัตยกรรมจีนปรากฏอยู่ด้วย ■

สถานที่น่าสนใจ:

3. โรงเกลือจิบฮั่วเฮง

โรงเกลือจิบฮั่วเฮง ตั้งอยู่ในชุมชนภิรมย์ภักดี เปิดดำเนินกิจการอยู่คู่กับชุมชนมากกว่า 80 ปี โดยในอดีตจะมีเรือขนเกลือทะเลล่องมาตามแม่น้ำเจ้าพระยามาขึ้นที่ปากคลองโง่งอ่าง จากนั้นพวกกุลิจะขนเกลือส่งเข้าโรงเกลือ ผ่านกระบวนการทำความสะอาดและมิเป็นเกลือป่นส่งจำหน่ายให้กับโรงงานต่างๆ และร้านค้า ร้านอาหาร ในแถบเยาวราชและที่อื่นๆ ปัจจุบันโรงเกลือแห่งนี้ใช้เป็นโกดังเก็บเกลือสำเร็จรูปเท่านั้น ส่วนกระบวนการผลิตต่างๆ จะอยู่ที่โรงงานในจังหวัดสมุทรสาคร ■

สถานที่น่าสนใจ:

4. โรงต้มปลาทุ

โรงต้มปลาทุ ชุมชนภิรมย์ภักดี ในอดีตทำกันกว่าสิบหลังคาเรือน แต่ในปัจจุบันเหลือเพียงสองครัวเรือนเท่านั้น โดยกรรมวิธีในการทำปลาทุนั้นยังคงรักษาสูตรการทำแบบดั้งเดิมเอาไว้ นั่นคือการนำปลาทุสดใส่เข่งลงต้มในน้ำเกลือ ซึ่งวิธีนี้จะทำให้ปลาทุไม่บูดง่าย ■

เตาต้มปลาทุแบบโบราณที่ยังคงหลงเหลืออยู่เพียงสองแห่งในชุมชนภิรมย์ภักดี

สถานที่น่าสนใจ:

5. วัดจักรวรรดิราชาวาสวรมหาวิหาร

วัดจักรวรรดิฯ เดิมมีชื่อว่า วัดนางปลี้ม หรือ วัดสามปลี้ม เป็นวัดราษฎร์ที่สร้างมาตั้งแต่สมัยอยุธยา ในสมัยรัชกาลที่ 1 มีพระราชพงศาวดารกล่าวถึง เหตุการณ์ไฟไหม้ในบริเวณวัดจักรวรรดิ ความว่า

“...พ.ศ. 2343วันจันทร์ เดือนยี่ ขึ้น 8 ค่ำ เวลา 5 โมงเย็น เกิดเพลิงไหม้ ที่วัดสามปลี้มตลอดลงไปถึง ตลาดน้อยวัดสำเพ็ง...”

การบูรณะวัดสามปลี้มปรากฏหลักฐานใน ปลายสมัยรัชกาลที่ 1 ถึงต้นรัชกาลที่ 2 โดยเจ้าพระยา อภัยราชา (ปิ่น) เป็นผู้ริเริ่ม แต่ยังไม่แล้วเสร็จท่านได้ถึงแก่กรรมเสียก่อน ต่อมาในปี พ.ศ. 2362 เจ้าพระยา บดินทร์เดชา (สิงห์ สิงหเสนี) จึงได้บูรณปฏิสังขรณ์วัด ขึ้นใหม่ทั้งพระอาราม ได้สร้างพระอุโบสถ เสนาสนะสงฆ์ ศาลาการเปรียญ ตลอดจนขุดคูแม่น้ำเจ้าพระยา เข้ามาจนถึงสระน้ำซึ่งขุดไว้ใช้ภายในวัด และอาราธนา พระสงฆ์จากวัดพระเชตุพน วัดราชบูรณะ มาจำพรรษา ต่อมาในปี พ.ศ. 2368 พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้า อยู่หัว รัชกาลที่ 3 ได้ทรงรับไว้เป็นพระอารามหลวงและ พระราชทานนามว่า “วัดจักรวรรดิราชาวาส” ■

POBENG

มะตูม
กระเจียว

เห็ดหลินจือ

สถานที่น่าสนใจ:

6. ย่านการค้าสมุนไพรวัดจักรวรรดิ

บริเวณแถบวัดจักรวรรดิเป็นแหล่งค้าส่งยาสมุนไพรขนาดใหญ่แห่งหนึ่งของกรุงเทพฯ โดยมีจำหน่ายทั้งเครื่องยาสมุนไพรไทยและจีน ซึ่งจะเห็นว่ามีร้านจำหน่ายสมุนไพรทั้งปลีก-ส่ง ตั้งอยู่หลายร้าน ทั้งที่อยู่ฝั่งเดียวกับวัดจักรวรรดิและฝั่งตรงข้าม

ร้านขายยาเก่าแก่ที่มีชื่อเสียง เช่น ร้านเจ้ากรมเป๋อ ตั้งอยู่ใกล้กับวัดจักรวรรดิ เป็นร้านตำรับยาไทยที่ดำเนินกิจการมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 (พ.ศ. 2439) โดย นายเป๋อ สุวรรณเทมีย์ ตำรับยาของร้านเป็นตำรับเดียวกับของสมเด็จพระพุฒาจารย์มา (หลวงปู่มา) เจ้าอาวาสวัดจักรวรรดิองค์ที่ 7 ซึ่งมีความรู้และความเชี่ยวชาญในการนำสมุนไพรไทยมารักษาโรค และได้ถ่ายทอดความรู้เรื่องสมุนไพรให้กับนายเป๋อที่ได้รับใช้ใกล้ชิดและดูแลกิจการต่างๆ ภายในวัด จนได้รับตำแหน่งเจ้ากรม ซึ่งเป็นตำแหน่งสูงสุดของฆราวาสที่เข้าไปช่วยงานในวัด (ในปัจจุบันเรียกว่าไวยาวัจกร) ร้านเจ้ากรมเป๋อยังคงดำเนินกิจการมาถึงปัจจุบัน โดยตำรับยาของร้านมีกว่า 500 ชนิด ซึ่งระบบการจัดยามีทั้งยาสำเร็จรูปของทางร้าน ยาหม้อตามใบยาของผู้ซื้อ ยาผงหรือยาบดที่ทางร้านมีไว้จำหน่ายให้กับผู้ที่มาซื้อเป็นจำนวนมาก โดยภายในร้านยังมีตู้ไม้สำหรับเก็บยาขนาดใหญ่ซึ่งเป็นของที่มีมาแต่สมัยเจ้ากรมเป๋อ รวมทั้งอุปกรณ์จัดยาและปรุงยาแบบดั้งเดิม ภาชนะบรรจุยาในรูปแบบต่างๆ ด้วย

นอกจากนี้ยังมีร้านขายยาฮ่วยจี้ตั้ง ตั้งอยู่ในตรอกหัวเม็ดที่เชื่อมต่อกับถนนวานิช 1 เป็นย่านชุมชนชาวจีนที่อยู่กันอย่างหนาแน่น แต่เดิมนั้นร้านค้าแห่งนี้ดำเนินกิจการนำเข้าสมุนไพรจีนและส่งออกสมุนไพรไทย นอกจากนี้มีร้านขายยาไทย-จีนในละแวกนี้อีกหลายร้าน เช่น ห้างขายยาป้อเซ็ง ร้านตั้งกิมเซียง ร้านไทยอั่วจั่ว ร้านตั้งงวนเซ็ง ร้านงวนเฮงอัน รวมถึงร้านเวชพงศ์ โอสถที่อยู่ตรงสี่แยกวัดตึกด้วย ■

สถานที่น่าสนใจ:

7. ทำน้ำจักรวรรดิ (ตรอกไกร)

สมัยก่อนทำน้ำจักรวรรดิมีบทบาทในการเป็นท่าเรือขนถ่ายสินค้าพื้นเมืองจากต่างจังหวัด จำพวกของป่า ของแห้งต่างๆ เช่น หมาก มะขามเปียก เป็นต้น ต่อมาเมื่อการคมนาคมทางน้ำลดบทบาทลง ทำให้ไม่มีเรือสินค้ามาขึ้นในบริเวณนี้ ทำน้ำจักรวรรดิจึงไม่ได้ใช้ประโยชน์ในการขนส่งและกลายเป็นบริเวณที่จอดรถขนส่งสินค้าแทน

บริเวณทำน้ำจักรวรรดิหรือที่เรียกว่า “ตรอกไกร” ในปัจจุบัน ยังปรากฏชุดอาคารตึกแถวเก่าที่รับอิทธิพลงานสถาปัตยกรรมแบบตะวันตก ซึ่งเป็นที่นิยมสร้างกันอย่างมากภายหลังจากการตัดถนนสายต่างๆ ในพระนครช่วงรัชกาลที่ 4-5 เข้าใจว่าอาคารตึกแถวดังกล่าวน่าจะสร้างขึ้นภายหลังจากมีการตัดถนนเชื่อมจากถนนราชวงศ์มายังบริเวณนี้ในช่วงรัชกาลที่ 5 ■

สถานที่น่าสนใจ:

8. ตึกแถวหัวมุมถนนทรงวาด

“ตึกแขก” เป็นชื่อที่คนในย่านทรงวาดใช้เรียกอาคารตึกแถวโบราณที่โดดเด่นอยู่ที่หัวถนนทรงวาดจรดกับถนนราชวงศ์ กล่าวกันว่าตึกแห่งนี้เป็นของห้างเอ. ที. อี. มัสกาตี (A.T.E Maskati) ซึ่งเป็นบริษัทนำเข้าสินค้าที่ก่อตั้งขึ้นโดยนาย Abdultayeb Esmailji Maskati พ่อค้าชาวอินเดีย

เดิมสำนักงานใหญ่แห่งแรกของบริษัทตั้งอยู่ที่บริเวณถนนอนุวงศ์ ก่อตั้งขึ้นเมื่อราวสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นบริษัทที่นำเข้าผลิตภัณฑ์ผ้าจากอินเดีย ซึ่งบริษัทมัสกาตีมีโรงงานผลิตอยู่ที่เมืองอาห์เมดบาด (Ahmedabad) ประเทศอินเดีย ก่อนจะนำเข้ามาขายยังประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จากหลักฐานภาพถ่ายเก่ารูปสำนักงานของห้างมัสกาตีที่ถนนอนุวงศ์ จะเห็นว่ามัสกาตีมีลักษณะใกล้เคียงกับอาคารตึกแขกแห่งนี้เป็น คือ มีการประดับลวดลายฉลุไม้แบบเรือนขนมปังขิง ชุ่มหน้าต่างทำเป็นทรงโค้งแหลม (Pointed Arch) แบบสถาปัตยกรรมโกธิค ■

สถานที่น่าสนใจ:

9. ถนนทรงวาด

ถนนทรงวาดสร้างขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ตามพระราชดำริเกี่ยวกับแนวถนนเพิ่มเติม โดยทรงวาดแนวถนนเชื่อมกับถนนสายต่างๆ เพื่อลดความแออัดของพื้นที่และเป็นการแก้ไขปัญหาเรื่องสุขลักษณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเกิดเหตุเพลิงไหม้ในพื้นที่ลำพังจะได้เข้าไประงับเพลิงได้สะดวก

การตัดถนนทรงวาดแบ่งเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงแรกเมื่อ พ.ศ. 2435 เริ่มจากถนนจักรเพชร ถึงตรอกโรงกระทะ (ถนนเยาวพานิช) จากนั้นใน พ.ศ. 2450 จึงตัดจากตรอกโรงกระทะไปจรดกับถนนเจริญกรุง มีความยาวราว 1,196 เมตร ถนนที่ทรงวาดลงในแผนที่นี้ต่อมาได้รับพระราชทานนามว่า “ถนนทรงวาด”

ถนนทรงวาดมีความสำคัญทางด้านคมนาคมทางเรือในอดีต ตลอดแนวถนนจะมีตรอกซอยต่างๆ เชื่อมกับท่าเรือกลไฟที่บรรทุกสิ่งของขึ้นล่องระหว่างหัวเมืองชายทะเลและพระนคร บริเวณตลอดสองฝั่งถนนทรงวาดจึงเต็มไปด้วยกิจการร้านค้าโดยเฉพาะสินค้าประเภทพืชผลทางการเกษตรต่างๆ ตลอดจนเป็นแหล่งกำเนิดบริษัทนำเข้าและส่งออกสินค้าเกษตรขนาดใหญ่หลายแห่งอีกด้วย ซึ่งการค้าพืชผลทางการเกษตรนี้ ถือเป็นเอกลักษณ์โดดเด่นของย่านทรงวาด และยังคงดำเนินสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

นอกจากห้างร้านที่จำหน่ายสินค้าผลผลิตทางการเกษตรแล้ว ปัจจุบันบนถนนทรงวาดยังมีร้านค้าขายส่งสินค้าประเภทของใช้ เครื่องเคลือบ เครื่องครัว ของใช้พลาสติก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกิจการใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นเมื่อไม่นานมานี้ ■

สถานที่น่าสนใจ:

10. ตรอกโรงโคม

ตรอกโรงโคม หรือเต็งลิ้งโกยในภาษาจีน เป็นเส้นทางสำคัญที่เชื่อมระหว่างท่าหน้าศาลเจ้า เก้ากั้วเล่าตักลัก (ตลาดเก้า) เดิมเป็นแหล่งผลิตและขายโคมจีนที่ใช้ชีไม้ไผ่สานขึ้นรูปเป็นโคมทรงกลม หรือทรงรี ใช้แขวนในโอกาสต่างๆ เช่น ไหว้ศาลเจ้า ประดับในเทศกาลตรุษจีน หรือแม้กระทั่งใช้แขวนไว้อาศัยในพิธีศพ นอกจากนี้ยังผลิตพวกเครื่องกระดาษที่ใช้ในพิธีต่างๆ รวมถึงองค์ไต้ซือเอี้ยะในงานวันสารททึ่งกระดาษ (พิธีชิวโกว) หรือตัวหุ่นที่ใช้โปรโมตหน้าโรงภาพยนตร์ในยุคก่อนก็ทำขึ้นที่ตรอกโรงโคมเช่นกัน เมื่อราวปี พ.ศ. 2544 ภายในตรอกยังเหลือร้านจำหน่ายโคมจีนอยู่ร้านหนึ่งชื่อว่าร้านไต้ท่งฮง แต่ปัจจุบันได้เลิกกิจการไปแล้ว ■

เสาชุมนต์เทวกรรม

大本頭公

神恩廣被

頭銜偉莫華都勝概民阜神尊

本廟雄當京國襟喉龍蟠虎踞

屆理事會敬修

癸丑年秋孟秋之月吉日敬啟

เลขที่ 833

4

4

สงฆ์ เสาชูมนต์เทวกรรม สหัชชาภิบาล
สงฆ์ เสาชูมนต์เทวกรรม สหัชชาภิบาล
เวลาเปิด-ปิด 07.00 - 17.00 น.

11. ศาลเจ้าเล่าปุนเถ้ากง

ศาลเจ้าเล่าปุนเถ้ากง ตั้งอยู่บนถนนทรงวาด ในอดีตพื้นที่บริเวณนี้เคยเป็นย่านชุมชนชาวจีนแต่จีวขนาดใหญ่และอยู่ใกล้กับท่าเรือทรงวาด จึงมีการตั้งศาลเจ้าเพื่อเป็นศูนย์กลางของชุมชน ปรากฏหลักฐานว่าตัวศาลเดิมน่าจะมีมาตั้งแต่ พ.ศ. 2367 ส่วนศาลในปัจจุบันสร้างขึ้นสมัยหลัง ตัวอาคารเป็นแบบซี้เตี้ยมกิมหรือสี่ตำแหน่งทองคำ (การนับตามส่วนที่แบ่งประโยชน์ใช้สอย) ตามรูปแบบสถาปัตยกรรมสกุลช่างแต่จีวโบราณ มีการประดับลวดลายไม้แกะสลักตามเสาและคาน

ภายในประดิษฐาน “ตัวเหล่าเอี้ย” หรือ “เหยียงเที่ยงเสี่ยงตี” ซึ่งเป็นเทพประธานที่ชาวแต่จีวให้ความเคารพศรัทธาอย่างมาก รวมถึงเทพปุนเถ้ากง เทพารักษ์หรือเจ้าที่ประจำท้องถื่นของชาวจีนด้วย ซึ่งเทพปุนเถ้ากงจะมีศาลประจำอยู่ตามชุมชนชาวจีนโดยทั่วไป

ศาลแห่งนี้ในอดีตเป็นที่พบปะสังสรรค์และเป็นศูนย์รวมศรัทธาของชาวจีนแต่จีวจนมีการสร้างโรงเรียนจีน (โรงเรียนผยอชิง) ขึ้นในบริเวณด้านหลังของศาลเจ้าดังที่เห็นในปัจจุบัน และเป็นที่ตั้งของสมาคมแต่จีวแห่งประเทศไทยก่อนจะย้ายที่ทำการไปยังถนนจันทน์ปัจจุบันรูปเคารพ “ปุนเถ้ากง” ซึ่งเป็นที่มาของชื่อศาลเจ้าประดิษฐานอยู่กลางศาลเจ้ามีทั้งหมด 2 องค์ คาดว่าองค์เดิมเป็นองค์เก่าแก่ที่นำมาจากจีน สลักจากไม้หอม ส่วนอีกองค์หนึ่งสร้างขึ้นใหม่เมื่อ พ.ศ. 2525

งานประจำปีที่สำคัญของศาลเจ้าคือในช่วงเทศกาลตรุษจีนจนถึงวันที่ 15 ของปีใหม่ (วันจับฉาง) หรือที่เรียกว่า วันหยวนเซียวหรือฉวนเซียว (เทศกาลโคมไฟ) จะมีผู้คนเดินทางมากราบไหว้จำนวนมาก โดยจะชาวจีนจะนิยมนำรูปสิงโตที่ทำจากน้ำตาลมาถวายพร้อมกันสองคู่ เมื่อไหว้เสร็จเรียบร้อยแล้วจะนำสิงโตน้ำตาลกลับไปตั้งที่บ้านหนึ่งคู่เพื่อความเป็นสิริมงคล เชื่อกันว่าจะทำให้ชีวิตสดชื่นหอมหวานตลอดทั้งปี นอกจากนี้ยังนิยมกู้เงินศาลเจ้าเพื่อใช้เป็นเงินขวัญถุงและจะนำมาคืนในปีถัดไป โดยให้ดอกเบี้ยเท่ากับจำนวนเงินต้นด้วย ■

โรงเรียนบดินทรเดชา
培英學校

สถานที่น่าสนใจ:

12. โรงเรียนเผยอิง

โรงเรียนเผยอิง ก่อตั้งมากกว่า 80 ปี โดยกลุ่มผู้นำสังคมนักชาวจีนเมื่อ พ.ศ. 2463 เพื่อเป็นโรงเรียนสอนภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมให้กับลูกหลานชาวจีนที่เกิดในเมืองไทย โรงเรียนนี้มีพื้นที่ราว 2 ไร่ 14 ตารางวา ตั๋วอาคารสูง 3 ชั้น ผังของอาคารเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า เน้นโถงทางเข้าตรงกลาง ด้านในมีพื้นที่เปิดโล่งแบบโคโลเนียลประดับลวดลายปูนปั้นแบบยุคฟื้นฟูศิลปะโรมัน บริเวณหัวเสา ลอย หัวเสาอิง กรอบประตู หน้าต่าง หน้าบัน มีการประดับบานพิกาบบริเวณหน้าบันและปูนปั้นแจกัน หรือ Trophy บนยอดอาคาร

โรงเรียนเผยอิงตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม พ.ศ. 2463 โดยใช้ชื่อว่าโรงเรียนบ่วยเอง (เรียกตามสำเนียงแต้จิ๋ว) เปิดสอนภาษาแต้จิ๋ว ในปีต่อมาก็จึงเปลี่ยนเป็นสอนภาษาจีนกลาง และเปลี่ยนชื่อโรงเรียนตามสำเนียงจีนกลางว่า “โรงเรียนเผยอิง” เมื่อเริ่มเปิดสอนนั้นเปิดรับเฉพาะนักเรียนชายโดยแบบแผนการเรียนการสอนลอกมาจากระบบการศึกษาของจีน คือมีการสอนภาษาจีน 6 ชั่วโมงต่อวันและสอนภาษาไทยเพียงชั่วโมงเดียวต่อมาในปี พ.ศ. 2476 ได้เปลี่ยนระบบเป็นโรงเรียนสหศึกษา และเปิดรับนักเรียนหญิงเป็นรุ่นแรก

จนกระทั่งปลายปี พ.ศ. 2478 คณะกรรมการโรงเรียนได้มีมติเลิกจ้างครูใหญ่ชาวไทย กระทรวงธรรมการจึงมีคำสั่งให้โรงเรียนปิดกิจการ เพราะขัดต่อระเบียบการดำเนินกิจการโรงเรียน แต่ในปี พ.ศ. 2479 คณะกรรมการสมาคมแต้จิ๋วแห่งประเทศไทยได้ยื่นคำขอเปิดโรงเรียนขึ้นใหม่อีกครั้ง โดยใช้ชื่อว่า โรงเรียนเฉาโจวกงฮวย (เตี้ยจิวกงฮัก) เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 โรงเรียนจีนต่างๆ ถูกปิดลง สมาคมแต้จิ๋วแห่งประเทศไทยจึงได้นำเอาอาคารเรียนแห่งนี้มาใช้เป็นที่ทำการสมาคมชั่วคราว และเปิดการสอนอีกครั้งในปี พ.ศ. 2498 โดยกลับมาใช้ชื่อโรงเรียนเผยอิงจนถึงปัจจุบัน ■

13. ตึกแถวสิบห้องตรอกมิตรชัยภูมิ

ตรอกมิตรชัยภูมิ เป็นตรอกเล็กๆ อยู่ทางด้านข้างศาลเจ้าเล่าปุนเก่าก่งและโรงเรียนผเยอิง เชื่อมต่อระหว่างถนนทรงวาดกับซอยวานิช 1 ภายในตรอกมีชุดอาคารห้องแถวซึ่งเป็นอาคารเก่าที่สร้างขึ้นตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เรียกกันว่า “ตึกสิบห้อง” มีความโดดเด่นที่ลวดลายไม้แกะสลักประดับอาคารที่ยังคงหลงเหลืออยู่

จากคำบอกเล่าของคุณมนตรี สุขกมลสันติพร ผู้ดูแลศาลเจ้าหลักเมืองและคนเก่าแกในชุมชนมิตรชัยภูมิกล่าวว่า เดิมตรอกชัยภูมิมีชื่อเรียกที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่า “ตรอกแดง” ก่อนที่จะมาเปลี่ยนชื่อเป็นตรอกชัยภูมิภายหลัง คำเรียก “ตรอกแดง” นั้น ยังปรากฏอยู่ในแผนที่เก่าที่ค้นได้จากหอสมุดแห่งชาติ ซึ่งเป็นแผนที่แสดงอาณาเขตของศาลเจ้าเก่า หรือศาลเจ้าเล่าปุนเก่าก่ง ก่อนมีการตัดถนนทรงวาด

ประวัติและความสำคัญของตรอกแดงน่าจะมีความเกี่ยวข้องกับ “เจ้าสัวตึก” คหบดีชาวจีนแต้จิ๋ว ซึ่งมีบ้านอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ถัดจากท่าน้ำศาลเจ้าเก่า ซึ่งน่าจะเป็นบริเวณตรอกเจ้าสัวตึกถึง ริมถนนทรงวาดในปัจจุบัน คนเก่าแกในชุมชนมิตรชัยภูมิยังคงบอกเล่าเรื่องราวของการเข้ามาตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาวจีนภายในชุมชนว่า เจ้าสัวตึกได้อุปถัมภ์และจัดสรรที่อยู่ให้กลุ่มคนจีนโพ้นทะเลที่มาจากตำบลเดียวกัน ให้มาตั้งหลักแหล่งอยู่บริเวณตรอกแดงในสมัยก่อนตรอกแดงหรือตรอกมิตรชัยภูมิยังคงเคยเป็นที่ตั้งของโรงยาฝิ่น รวมถึงแหล่งเจริญมัยสำหรับบุรุษ ซึ่งแหล่งที่ขึ้นชื่อภายในตรอกชัยภูมิคือ “กิมเทียนเหลา” โรงโสมกอนที่มีหญิงสาวชาวจีนกวางตุ้งคอยให้บริการ อย่างไรก็ตามแหล่งเจริญมัยดังกล่าวนี้ได้เลิกราไปตามยุคสมัย ปัจจุบันอาคารต่างๆ ภายในตรอกส่วนมากถูกใช้เป็นที่อยู่อาศัยและบางส่วนถูกปรับเป็นโกดังสำหรับเก็บสินค้าของร้านค้าในตลาดลำเพ็ญ ■

สถานที่น่าสนใจ:

14. ศาลเจ้าเซี่ยอิงกง

ศาลเจ้าเซี่ยอิงกงหรือศาลเจ้าพ่อหลักเมืองเป็นศาลเจ้าขนาดเล็ก ตั้งอยู่ในชุมชนมิตร ชัยภูมิ มีประวัติว่าศาลเจ้าแห่งนี้สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 โดยแบ่งพื้นที่ที่ได้รับพระราชทาน ในการสร้างตึกแถวสร้างเป็นศาลเจ้าขึ้นเพื่อเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวจีน

ตัวศาลในปัจจุบันถูกสร้างขึ้นใหม่ภายหลังจากเกิดเหตุเพลิงไหม้ใหญ่ในสำเพ็ง หลักฐานเก่าแก่ที่ยังหลงเหลืออยู่คือระฆังโบราณที่จารึกปีศักราชกษัตริย์ไต้กวงปีที่ 22 แห่ง ราชวงศ์เซ็ง ภายในศาลประดิษฐานเทพหลักเมือง มีลักษณะเป็นเทวรูปแต่งกายแบบขุนนาง จีนโบราณ มีเทพบริวารซ้ายขวา

เชื่อกันว่าเทพหลักเมืองมีหน้าที่คอยควบคุมดูแลการเข้าออกของดวงวิญญาณหาก มีผู้เสียชีวิตจะต้องมาไหว้เพื่อแจ้งบอกกล่าวองค์เทพหลักเมืองให้ทราบก่อนทุกครั้งที่จะมีการ เคลื่อนย้ายนำศพไปฝัง สำหรับที่ศาลเจ้าเซี่ยอิงกงแห่งนี้มีคติความเชื่อเช่นเดียวกัน เมื่อมีคน ที่อาศัยในบริเวณย่านนี้เสียชีวิต ลูกหลานจะตั้งมาไหว้แจ้งบอกกล่าวต่อเทพเจ้าเพื่อให้อวย คุ้มครองดวงวิญญาณ ซึ่งยังคงเป็นประเพณีปฏิบัติที่ยึดถือมาจนถึงปัจจุบัน

นอกจากนี้ศาลเจ้าเซี่ยอิงกงยังมีคติความเชื่อที่เป็นเรื่องเฉพาะของท้องถิ่นอีกด้วย จากคำบอกเล่าของคุณวิเชียร สุขกมลสันติพร เจ้าของร้านเตี้ยท่งเซ็ง ร้านทำซาลาเปาและขนม มงคลที่สืบทอดมาถึง 3 รุ่นภายในตรอกชัยภูมิ กล่าวว่าบางคนเรียกศาลเจ้าแห่งนี้ว่า “ศาลเจ้า ซี่ย่า” เพราะสมัยก่อนคนนิยมนำผีขึ้นมาเป็นเครื่องแก้บนให้เทพบริวารของเทพเซี่ยอิงกง เพราะ เชื่อกันว่าเทพบริวารทั้ง 2 องค์มีหน้าที่ช่วยรับดวงวิญญาณซึ่งต้องทำงานตลอดทั้งวันทั้งคืน จึงต้องนำผีมาถวายเพราะคิดว่าผีเป็นยาที่ช่วยให้กระบี่กระเป่า ดังนั้นผู้ที่มาบนบานขอ ให้หายโรคภัยไข้เจ็บ เมื่อมาแก้บนจะนำผีขึ้นมาบายที่ปากของรูปเคารพเทพบริวารทั้ง 2 องค์ จนเมื่อในยุคที่ผีกลายเป็นของผิดกฎหมาย จึงเปลี่ยนเครื่องแก้บนเป็นบุหรี่ กาแฟดำ หรือชา ร้อนตามสมควร

ปัจจุบันนอกจากจะมีพิธีไหว้ในช่วงเทศกาลตรุษจีนแล้ว ในวันที่ 25-26 มิถุนายนของ ทุกปีจะมีพิธีไหว้เจ้าพ่อหลักเมืองด้วย ■

สถานที่น่าสนใจ:

15. มัสยิดหลวงโกชาอิศหาก

มัสยิดหลวงโกชาอิศหากตั้งอยู่ในตรอกโกชาภิรมถนนทรงวาด เดิมมีชื่อว่า “สุเหร่าวัดเกาะ” สุเหร่าแห่งนี้สร้างขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยหลวงโกชาอิศหาก (เกิด บินอับดุลลาห์) เป็นผู้สร้าง ตามประวัติท่านผู้นี้เคยเป็นนายเรือและพ่อค้ามาก่อน ต่อมารับราชการที่กรมท่าขวา ทำหน้าที่เป็นล่ามภาษามลายูและติดต่อกับพ่อค้ามุสลิมเชื้อสายมลายู

ภายหลังการทำสนธิสัญญาเบาว์ริงเมื่อ พ.ศ. 2398 ส่งผลให้การค้าในย่านทรงวาดขยายตัวมากขึ้น หลวงโกชาอิศหากจึงได้สร้างบาแล ซึ่งเป็นเรือนไม้เล็กๆ ในที่ดินของท่าน สำหรับเป็นสถานที่ทำละหมาดของบรรดาพ่อค้ามุสลิมจากต่างประเทศที่นำเรือสินค้าเข้ามาค้าขายที่ท่าราชวงศ์ ต่อมาจึงได้สร้างสุเหร่าหลังใหม่ขึ้นแทนบาแลที่เริ่มคับแคบและชำรุดทรุดโทรม โดยเรียไรทรัพย์สินจากลูกหลานและนำวัสดุบางส่วนจากบ้านของท่านที่ฝั่งคลองสาน มาสร้างใหม่ในพื้นที่

ต่อมาในปี พ.ศ. 2440 เมื่อมีการตัดถนนทรงวาดทำให้เกิดอาคารสองฝั่งถนน ประจวบกับหลวงโกชาอิศหากถึงแก่กรรมลง บุตรชายคนโตของท่านคือพระโกชาอิศหาก (หมัด บินอับดุลลาห์) จึงได้ขอซื้อตึกแถวของกรมพระคลังข้างที่ 1 ห้อง เพื่อรื้อและทำเป็นทางเข้าออกสุเหร่า ปัจจุบันมัสยิดแห่งนี้อยู่ในความดูแลของตระกูลสมันตรัฐ ซึ่งเป็นลูกหลานของหลวงโกชาอิศหาก

นอกจากนี้ด้านหลังมัสยิดยังเป็นกุโบร์ฝังศพ ซึ่งร่างของหลวงโกชาอิศหากและบรรพบุรุษของคนในตระกูลสมันตรัฐล้วนฝังอยู่ในพื้นที่แห่งนี้ ตลอดจนขุนนางมุสลิมจากหัวเมืองทางใต้ และกลุ่มพ่อค้าชาวมุสลิมในย่านนี้ ทั้งจีนฮ่อและอินเดียก็มาใช้เป็นที่ฝังศพร่วมกัน ■

ร้านกาแฟ
YUNG HIA SENG
dynamic
Buddy

ร้านกาแฟ
YUNG HIA SENG
dynamic
Buddy

ร้านกาแฟ
RIO

ร้านกาแฟ
ADDA

COFFEE
Latte 45
Cappuccino 45
Mocha 45
Espresso 45
Cold coffee 45

COFFEE
Latte 45
Cappuccino 45
Mocha 45
Espresso 45
Cold coffee 45

COFFEE
Latte 45
Cappuccino 45
Mocha 45
Espresso 45
Cold coffee 45
Thank You

16. ถนนวานิช1 (สำเพ็ง)

ถนนวานิช 1 หรือตรอกสำเพ็ง เป็นย่านที่อยู่ของชาวจีนที่เก่าแก่ที่สุดของกรุงเทพฯ เนื่องจากเมื่อครั้งพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก (พ.ศ. 2325-2352) มีพระประสงค์จะย้ายราชธานีจากฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยามาอยู่ทางตะวันออก จึงโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาราชวาทศาสดาขึ้นกับบรรดาชาวจีนที่อาศัยอยู่อย่างหนาแน่นในบริเวณที่จะสร้างพระบรมมหาราชวังขึ้นใหม่ ย้ายไปตั้งบ้านเรือนที่บริเวณสำเพ็งในปัจจุบัน

ชื่อ “สำเพ็ง” สันนิษฐานว่าน่าจะเพี้ยนมาจากคำว่า “สามแพ่ง” เนื่องจากลักษณะพื้นที่ตั้งมีคลองเหนือวัดปทุมคงคาและคลองวัดจักรวรรดิวางอยู่ ทำให้ตัดพื้นที่ออกเป็นสามส่วน บ้างก็สันนิษฐานว่าเพี้ยนจากคำว่า “ซาเพ็ง” (แปลว่าความดี 3 ประการ) ในภาษาจีน บ้างก็ว่าเป็นการเรียกชื่อตาม “ต้นลำเพ็ง” พืชตระกูลเฟิร์นที่ขึ้นอยู่ทั่วไปในบริเวณนั้น

ตรอกสำเพ็งเป็นตรอกเล็กแคบ มีความยาวราว 1 กิโลเมตรเศษ โดยเริ่มจากตรอกหัวเม็ดจนถึงถนนจักรวรรดิ จากนั้นตรงไปข้ามถนนราชวงศ์ ตรอกอิศรานุกภาพ ถนนเยาวพานิช จนบรรจบกับถนนทรงสวัสดิ์ ต่อมาในสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2411-2453) โปรดเกล้าฯ ให้มีการตัดถนนหลายสายผ่านย่านสำเพ็ง เช่น ถนนจักรเพชร ถนนจักรวรรดิ ถนนมหาจักร ถนนราชวงศ์ ถนนมังกร ถนนเยาวพานิช และถนนทรงสวัสดิ์ ทำให้ตรอกสำเพ็งถูกตัดเป็นช่วงๆ และทำให้การค้าในย่านนี้เจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว ตรอกสำเพ็งจึงเป็นทั้งย่านที่อยู่อาศัยและทำการค้าของคนจีนมาตั้งแต่ต้นรัตนโกสินทร์จนถึงปัจจุบัน ในอดีตเรือสำเภาค้าขายจากเมืองจีนจะมาจอดรับส่งสินค้าจากสำเพ็งซึ่งถือเป็นประตูเข้าออกสินค้าจากจีนและไทย รวมทั้งคนจีนที่มากับเรือสินค้าด้วย ซึ่งคนจีนเหล่านี้จะเข้ามาเป็นกุลีรับจ้างที่สำเพ็ง ก่อนจะขยับขยายออกไปทำมาหากินในพื้นที่อื่นๆ

การค้าในย่านสำเพ็งหรือถนนวานิช 1 จากอดีตถึงปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย จากสินค้าประเภทผ้าแพรพรรณจากเมืองจีนและอินเดียในระยะเริ่มแรก ปัจจุบันพัฒนาเป็นศูนย์กลางการซื้อขายสินค้าทั้งในประเทศและต่างประเทศทั้งแบบปลีกและส่ง เช่น ผ้า เครื่องหนัง สินค้ากีฬา ช้อปปิ้ง เครื่องประดับ อวน เชือก ■

สถานที่น่าสนใจ:

17. วัดสัมพันธวงศารามวรวิหาร

วัดสัมพันธวงศารามวรวิหาร เป็นวัดโบราณเดิมชื่อวัดเกาะแก้วลังการาม ได้รับการบูรณปฏิสังขรณ์ในสมัยรัชกาลที่ 1 โดยสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงพิทักษ์มนตรี และได้รับพระราชทานนามในสมัยรัชกาลที่ 4 ว่า วัดสัมพันธวงศาราม ในอดีตวัดสัมพันธวงศามีน้ำล้อมรอบบริเวณที่ตั้งวัด จึงเป็นที่มาของชื่อ “วัดเกาะ” ตามที่ชาวบ้านเรียกกัน ซึ่งในพระราชพงศาวดาร รัชกาลที่ 5 กล่าวไว้ว่า

“ในคราวเสด็จพระราชทานผ้าพระกฐิน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เสด็จถวายผ้าพระกฐินที่วัดสัมพันธวงศ์ และวัดปทุมคงคา โดยทางชลมารค เรือพระที่นั่งเทียบที่ศาลากลาง ท่าน้ำวัดเกาะ เสด็จโดยลาดพระบาทถวายผ้าพระกฐิน ณ พระอารามนี้”

นอกจากนี้ในอดีตพื้นที่บริเวณวัดสัมพันธวงศ์ ยังเคยเป็นแหล่งเผยแพร่ศาสนาคริสต์ที่สำคัญของมิชชันนารีชาวอเมริกันนายโปรเตสแตนต์ โดยในปี พ.ศ. 2378 หมอบรัดเลย์ได้ตั้งโอสถศาลาขึ้น ณ ศาลาข้างใต้วัดเกาะ เปิดรักษาโรคให้แก่ผู้ป่วยโดยไม่คิดค่ารักษาและค่ายา และมีการแจกหนังสือเกี่ยวกับศาสนาให้กับผู้ป่วยด้วย ซึ่งได้รับความสนใจจากชาวบ้านที่ยากจนเป็นอย่างมาก

ปัจจุบันพระอุโบสถของวัดสัมพันธวงศ์ เป็นหลังที่สร้างขึ้นใหม่โดยทำเป็นอาคาร 3 ชั้นเพื่อเพิ่มพื้นที่ใช้สอยส่วนพระอุโบสถหลังเดิมที่รื้อไปแล้ว มีรูปแบบสถาปัตยกรรมแบบพระราชานิยมสมัยรัชกาลที่ 3 นอกจากนี้ภายในวัดยังมีพิพิธภัณฑ์และมีอาคาร “ตึกพุ่มเทียนประสิทธิ์” สร้างเมื่อ พ.ศ. 2469 เป็นอาคารรูปแบบสถาปัตยกรรมตะวันตก เดิมใช้เป็นอาคารเรียนปริยัติธรรม แต่ปัจจุบันอยู่ในสภาพทรุดโทรม ■

天后宮

辛丑年元月重修

許仁成
溪山

合眾平安

本頭媽

聖扶國泰

母保民安

天后聖母

สถานที่น่าสนใจ:

18. ศาลเจ้าแม่ทับทิม

ศาลเจ้าแห่งนี้ตั้งอยู่ในซอยเล็กริมแม่น้ำเจ้าพระยา ด้านหลังตึกแถวริมถนนทรงวาด และอยู่ใกล้กับท่าหน้าสวัสดิ์ สันนิษฐานว่าอาจสร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 4 โดยพ่อค้าสำเภาชวจีน ท่านหนึ่งในย่านตลาดน้อย องค์เจ้าแม่ทับทิมที่เป็นเทพประทานของศาลนั้นได้อัญเชิญลงเรือสำเภามาจากเมืองชัวเถา นอกจากนี้ภายในศาลยังประดิษฐานเทพท้อฮวยและเทพฮัวฮะ ซึ่งเป็นเทพที่ให้คุณในด้านคุ้มครองและความปรองดอง ดังปรากฏหลักฐานเป็น “ฮวยน้ำ” (ตะกร้าแบบจีน) ที่มีผู้บนบานแล้วได้ผลสัมฤทธิ์ดังปรารถนานำตะกร้าแบบนี้มาใช้ในพิธีแก้บน ■

สถานที่น่าสนใจ:

19. วัดปทุมคงคาราชวรวิหาร

เดิมวัดปทุมคงคาฯ มีชื่อเรียกว่า “วัดสามเพ็ง” เป็นวัดโบราณตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 1 ได้รับการปฏิสังขรณ์ใหม่โดยสมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาท เพื่อทรงอุทิศถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระปฐมบรมมหาชนกของดี และได้รับพระราชทานนามวัดใหม่ว่า “วัดปทุมคงคา”

พระอุโบสถ เป็นแบบประเพณีนิยม ภายในประดิษฐานพระพุทธรูปทรงเครื่องปางมารวิชัย และที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือซุ้มสี่มาทำเป็นลักษณะเจดีย์ทรงปรางค์ ซึ่งไม่พบในที่อื่น ทางด้านใต้ของพระอุโบสถเป็นที่ตั้งของพระวิหาร มีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมแบบประเพณีเช่นกัน

ทางด้านหลังของพระระเบียงทิศตะวันตก มีพระเจดีย์โบราณ 7 องค์อยู่ด้านหลังมีรูปแบบเป็นเจดีย์ทรงเครื่อง ซึ่งนิยมสร้างกันมากในสมัยอยุธยาตอนปลายสืบมาถึงสมัยต้นรัตนโกสินทร์ นอกจากนี้ยังมีรอยพระพุทธรูปจำลองในแผ่นหินที่อยู่ด้านหลังพระวิหาร

นอกเหนือจากโบราณสถานที่เป็นถาวรวัตถุภายในวัดแล้ว วัดปทุมคงคาฯ ยังมี “แท่นหินประหารกบฏ” ปรากฏในพระราชพงศาวดารระบุน่าใช้เป็นที่สำเร็จโทษกรมหลวงรักษารณเรศ ที่คิดเป็นกบฏในปลายรัชกาลที่ 3

นอกจากนี้ภายในวัดปทุมคงคายังมีหมุกุฎีไม้สักที่ฉลุวดลายแบบเรือนขนมปังขิง ถือว่ามีความงดงามทางด้านสถาปัตยกรรมอย่างยิ่ง ■

仙公宮

普淨題

戊申年

安 平 境 合

仙公宮

農曆正月廿三日 仙公聖誕
 正月初六、初七 日恭辦會三陽舞
 天上仙公 慶祝
 天地父母 擔任福母
 合眾平安 仙公莊眾弟子喜賀

南燈

仙財神以義為利真大利

สถานที่น่าสนใจ:

20. ศาลเจ้าเซียงกง

ศาลเจ้าเซียงกง (เซียนกง) สร้างขึ้นเมื่อรัชสมัยเสียนฟงปีที่ 4 แห่งราชวงศ์ชิง (พ.ศ. 2397) โดยชาวฮกเกี้ยนได้นำรูปปั้นของท่านเซียงกงจากมณฑลฮกเกี้ยนมาประดิษฐาน ณ ที่แห่งนี้ โดยคนในย่านให้ความเคารพศรัทธาเป็นอย่างมาก ตัวศาลเจ้าได้รับการบูรณะมาแล้วหลายหน คือ มีการบูรณะครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2510 ต่อมาได้บูรณะอีกครั้งในปี พ.ศ. 2543 จนกระทั่งเมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2552 ได้รับทุนจากผู้มีจิตศรัทธาจึงได้ทำการบูรณปฏิสังขรณ์อย่างมั่งคั่ง และได้ก่อสร้างเสามังกร (ทิงก) จนสำเร็จจุลวงนับเป็นศาลเจ้าที่มีประวัติความเป็นมายาวนานและมีความโดดเด่นสวยงามมาก ■

758

順興宮

興起祖師賴及萬方

順流清水光被

九龍會

清水祖師

สถานที่น่าสนใจ:

21. ศาลเจ้าโจวซือกง และบ้านเอ็งฮอกตอง

ศาลเจ้าโจวซือกงสร้างขึ้นโดยกลุ่มชาวจีนฮกเกี้ยนในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ เดิมเป็นวัดชื่อว่า “ซุ่นเฮงยี่” ภายในประดิษฐานเทพ “เทพโจวซือกงหรือพระหมอมั่งจู้โจวซือ” และเทพสำคัญตามความเชื่อของชาวจีน เช่น เทพกวนอู เจ้าแม่ทับทิม เทพตัวเหล่าเอี้ย และ 36 ขุนพลเทพเจ้า ตัวศาลเจ้าเป็นสถาปัตยกรรมสมัยราชวงศ์ชิง ลักษณะของหลังคาเป็นแบบขานเหมินดิงซึ่งเป็นที่นิยมทางตอนใต้ของจีน ที่สันหลังคาและด้านหน้าของศาลประดับชั้นส่วนกระเบื้องเป็นสัญลักษณ์มงคลรูปมังกร หงส์ และลวดลายพันรุ้พฤษา นอกจากนี้ภายในศาลยังมีงานจำหลักไม้ฝีมือช่างจีนโบราณด้วย งานประจำปีที่สำคัญของศาลเจ้าคือ งานแห่เจ้าในเทศกาลกินเจ และงานวันง่วนเซี้ยว (ประเพณีไหว้เต๋า)

บ้านเอ็งฮอกตองตั้งอยู่ใกล้กับศาลเจ้าโจวซือกง เดิมเป็นบ้านของตระกูลตันติเวชกุล มีลักษณะเป็นอาคาร 2 ชั้น สร้างขึ้นในรูปแบบสถาปัตยกรรมจีน บ้านหลังนี้สร้างขึ้นเมื่อราวสมัยรัชกาลที่ 3 โดย นายตันจุนหี ซึ่งเป็นหมอมแผนจีนโบราณและเป็นต้นตระกูลตันติเวชกุล ปัจจุบันกรรมการมูลนิธิศาลเจ้าหลวงปู่โจวซือกง ตลาดน้อย ได้ซื้ออาคารหลังนี้ไว้เพื่อร่วมมือกับชาวตลาดน้อยเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูมรดกทางวัฒนธรรมอันมีคุณค่าของท้องถิ่น และเพื่อก่อตั้ง “พิพิธภัณฑ์บ้านจีน มูลนิธิศาลเจ้าโจวซือกง ตลาดน้อย” อีกด้วย ■

สถานที่น่าสนใจ:

22. วัดอุภัยราชบำรุง

เดิมวัดนี้มีชื่อว่า วัดคันเียงตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา สร้างขึ้นเมื่อราวปี พ.ศ. 2330 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) โปรดเกล้าฯ ให้บูรณปฏิสังขรณ์วัดซึ่งอยู่ในสภาพทรุดโทรม พร้อมกับสร้างโบสถ์ กุฏิ และนำพระพุทธรูปจากพระระเบียงวัดสระเกษมาเป็นพระประธาน ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) โปรดเกล้าฯ ให้สร้าง หอกลอง หอระฆัง ศาลาหน้าวัด และโรงจิว พร้อมกับพระราชทานนามใหม่ว่า วัดอุภัยราชบำรุง

วัดอุภัยราชบำรุงหรือวัดญวนตลาดน้อย เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวญวนตลาดน้อย มาตั้งแต่ต้นรัตนโกสินทร์ ถือเป็นหลักฐานสำคัญในการตั้งถิ่นฐานของชาวญวนเมื่อครั้งอดีต ■

สถานที่น่าสนใจ:

23. บ้านโชวเฮงใต้

บ้านโชวเฮงใต้มีลักษณะเป็นคฤหาสน์แก๊งจีนที่สร้างในสมัยรัชกาลที่ 3 โดยเจ้าสัวจาด (แช่โชว) หรือหลวงภักยวานิช ผู้เป็นนายอากรรังนก ลักษณะของบ้านเป็นการวางผังเรือนแบบสี่เรือนล้อมลาน (ชื่อเหอหยวน) ซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมแบบฮกเกี้ยน-แต้จิ๋ว คือ มีเรือนหลังเป็นซุ้มประตูทางเข้า ถัดมาเป็นลานโถงและเรือนประธาน ทางด้านซ้าย-ขวาของเรือนประธานเป็นเรือนเคียงซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัย ปัจจุบันบ้านโชวเฮงใต้อยู่ในสภาพค่อนข้างทรุดโทรม และสืบทอดอยู่ในความดูแลของคุณดวงตะวัน ไปรษณีย์จินดา ■

สถานที่น่าสนใจ:

24. ศาลเจ้าฮั่นหว่องกง (โรงเกือก)

ศาลเจ้าฮั่นหว่องกง หรือที่ชาวบ้านเรียกกันติดปากว่า “ศาลเจ้าโรงเกือก” หลังปัจจุบันสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2431 โดยผู้นำชาวจีนแคะที่ได้รับบรรดาศักดิ์เป็นพระยาโชฎีกะราชเศรษฐี (เถียว) จากหลักฐานที่ปรากฏในศาลเจ้า จารึกปีศักราชจักรพรรดิกงซู่ ปีที่ 15 แห่งราชวงศ์ชิง ระบุว่าพ่อค้าจีนแคะได้อัญเชิญเทพประธานของศาลเจ้า คือ เทพฮั่นอ้วง หรือฮั่นหว่อง ผู้เป็นกษัตริย์จีนพระองค์หนึ่งที่มีกษัตริย์นินจารมาประดิษฐานเพื่อเป็นที่สักการบูชามากกว่า 100 ปี ก่อนที่จะมีการสร้างศาลเจ้าหลังปัจจุบันขึ้น ■

สถานที่น่าสนใจ:

25. ธนาคารไทยพาณิชย์ สาขาตลาดน้อย

ธนาคารไทยพาณิชย์ก่อตั้งโดยพระเจ้านั่งยาเธอ กรมหมื่นมหิศรราชหฤทัย ซึ่งในระยะแรกได้ทรงใช้ตึกแถวของพระคลังข้างที่ที่ตำบลบ้านหม้อ ตั้งเป็นธนาคารขนาดเล็กชื่อว่า “บุคคลวิทย์” ต่อมาได้จดทะเบียนตั้งเป็นธนาคารพาณิชย์ในชื่อบริษัท แแบงก์สยามกัมมาจลทุนจำกัด ที่ตลาดน้อย ก่อนจะเปลี่ยนชื่อเป็นธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด หลังสงครามโลกครั้งที่ 2

ธนาคารไทยพาณิชย์ สาขาตลาดน้อย เปิดให้บริการในยุคที่เศรษฐกิจในเยาวราชเจริญเติบโต และใช้เป็นที่ทำการของธนาคารจนถึงปัจจุบัน ตัวอาคารเป็นสถาปัตยกรรมแบบบาร็อคและได้รับการอนุรักษ์ให้เป็นอาคารอนุรักษ์ดีเด่นเมื่อปี พ.ศ. 2525 โดยสมาคมสถาปนิกสยาม ■

สถานที่น่าสนใจ:

26. วัดแม่พระลูกประคำ (โบสถ์กาลหว่าร์)

วัดแม่พระลูกประคำ หรือโบสถ์กาลหว่าร์ ก่อตั้งขึ้นโดยชาวโปรตุเกสบนที่ดินที่ได้รับพระราชทานในสมัยรัชกาลที่ 1 ลักษณะสถาปัตยกรรมเป็นแบบโกธิค ศิลปะที่โดดเด่นคือมียอดสูง ชุ่มหน้าต่างเป็นชุมโค้ง ภายในอาคารมีรูปปั้นนักบุญ และรูปพระมหาทรมานของพระเยซูเจ้า 14 ภาพแขวนไว้โดยรอบ ด้านหน้าใกล้ประตูมีรูปเทวดาถือเปลือกหอยบรรจุน้ำเสก และบริเวณเหนือหน้าต่างทุกบานมีกระจกสีช่องแสงเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพระคัมภีร์เก่าและใหม่ที่มีความสมบูรณ์และมีลวดลายสวยงาม ซึ่งโบสถ์หลังปัจจุบันสร้างเสร็จเมื่อวันที่ 4 ตุลาคม พ.ศ. 2434 ■

ขอบขอบคุณ

วิทยากร

อาจารย์ เจริญ ตันมหาพราน

หน่วยงาน

สำนักงานเขตสัมพันธวงศ์

สถานีตำรวจนครบาลจักรวรรดิ

สถานีตำรวจนครบาลพลับพลาไชย 2

สถานที่

วัดจักรวรรดิราชาวาส วรมหาวิหาร

วัดบพิตรพิมุขวรวิหาร

วัดสัมพันธวงศารามวรวิหาร

วัดปฐมคงคาราชวรวิหาร

วัดอุภัยราชบำรุง

วัดแม่พระลูกประคำ

ศาลเจ้าเล่าปุ่นเต่ากง

ศาลเจ้าเซี่ยอึ้งกง

ศาลเจ้าแม่ทับทิม

ศาลเจ้าเซี่ยกง

ศาลเจ้าโจวซือกง

ศาลเจ้าฮั่นฮวงกง (โรงเกือก)

มัสยิดหลวงโกชาฮิศนาก

โรงเรียนเผยอิง

ธนาคารไทยพาณิชย์ สาขา ตลาดน้อย

บ้านไชวเฮงไถ่

โรงต้มปลาทุ

โรงเกลิ้อจินฮ้วนเฮง

ร้านถังไม้

ชุมชน

ชุมชนสะพานหัน

ชุมชนริมคลองโอด่าง

ชุมชนภิรมย์

ชุมชนอิสราณูภาพ

ชุมชนมิตรชัยภูมิ

ชุมชนตลาดน้อย

ชุมชนผู้ค้าอะไหล่เก่า

ชุมชนวานิชสัมพันธ

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

ที่ปรึกษา

ศรินพร พุ่มมณี

ข้อมูล

สุดาร่า สุขฉายา, จุฑาธิ กังวานภูมิ

ช่างภาพ

ธีรวัฒน์ อากาศพิพัฒน์

ออกแบบรูปเล่ม

จุฑารัตน์ นฤพันธ์วาทย์

จัดทำโดย

โครงการย่านเงินถิ่นบางกอก

โครงการย่านจีนถิ่นบางกอก

ขอเชิญร่วมสัมผัสวิถีชุมชนชาวจีน
และสถาปัตยกรรมดั้งเดิมด้วยการ
เดินเท้าเที่ยวชมตามเส้นทาง
ลัดเลาะจากสะพานหันถึงตลาดน้อย
ในกิจกรรม "เดินทวงด่งท่องย่านจีน "
ตอน เดินล่องท่องริมน้ำ

ติดตามข้อมูลข่าวสารเพิ่มเติมได้ที่

Facebook : ย่านจีนถิ่นบางกอก

Website : yaanchinthinbangkok.com